

Warszawa, 4.03.2025 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

II.511.97.2025.MA

Trybunał Konstytucyjny

Warszawa

sygn. akt SK 13/25

W związku z otrzymanym w dniu 6 lutego 2025 r. zawiadomieniem o wszczęciu postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (sygn. akt SK 13/25) w sprawie skargi konstytucyjnej [REDAKTOWANE], działając na podstawie art. 63 ust. 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym¹ oraz art. 16 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich² zgłaszam udział w tym postępowaniu i

wnoszę o

stwierdzenie, że **art. 459 § 2 w zw. z art. 42 k.p.k.³ w zw. z art. 42a § 14 pkt 2 p.u.s.p.⁴ w zakresie, w jakim nie przewidują zażalenia od postanowienia oddalającego**

¹ Dz. U. z 2019, poz. 2393.

² Dz. U. z 2024, poz. 1264.

³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 46; dalej: k.p.k.).

⁴ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 334 z późn. zm.; dalej: p.u.s.p.).

wniosek na podstawie art. 42a § 3 p.u.s.p. o badanie spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, są niezgodne z art. 78 w zw. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Uzasadnienie

1. W dniu 19 stycznia 2023 r. skarżącemu został doręczony odpis prywatnego aktu oskarżenia, w wytoczonej przeciwko niemu sprawie o sygn. akt [REDAKTOWANE]. W dniu 26 stycznia 2023 r. w wyznaczonym przez art. 42a § 5 p.u.s.p., siedmiodniowym terminie, skarżący wystąpił z wnioskiem na podstawie art. 42a § 3 p.u.s.p. w zw. z art. 42a § 6 pkt 4 p.u.s.p. o zbadanie bezstronności i zgodności z prawem powołania sędziego Sądu Rejonowego [REDAKTOWANE] do sprawy o [REDAKTOWANE]. Postanowieniem Sądu Rejonowego dla [REDAKTOWANE] z dnia 9 lutego 2023 r. przedmiotowy wniosek nie został uwzględniony. W dniu 20 lutego 2023 r. skarżący złożył na powyższe postanowienie zażalenie, co skutkowało wydaniem zarządzenia z dnia 14 marca 2023 r. o odmówieniu przyjęcia zażalenia ([REDAKTOWANE]), utrzymanego w mocy postanowieniem Sądu Okręgowego [REDAKTOWANE] z dnia 18 kwietnia 2023 r. ([REDAKTOWANE]). Skarżący w dniu 28 kwietnia 2023 r. wniósł zażalenie również na ostatnie z postanowień, któremu Sąd Okręgowy [REDAKTOWANE] nie nadał biegu i pozostawił w aktach bez rozpoznania z uwagi na niedopuszczalność środka odwoławczego od orzeczeń sądu odwoławczego, stosownie do treści art. 426 § 1 k.p.k., na co wskazano w piśmie Sądu Okręgowego [REDAKTOWANE] z dnia 19 maja 2023 r. Z tej racji postanowieniem, w którym ostatecznie orzeczono o wolnościach i prawach skarżącego jest postanowienie Sądu Okręgowego [REDAKTOWANE] z dnia 18 kwietnia 2023 r. o sygn. [REDAKTOWANE], doręczone skarżącemu w dniu 24 kwietnia 2023 r. W kontekście stanu faktycznego niniejszej sprawy, skarżący uzyskał ostateczne orzeczenie wydane na

podstawie kwestionowanych przepisów, co uzasadnia spełnienie przesłanki funkcjonalnej.

2. Materia braku zaskarżalności na postanowienia sądu w przedmiocie odmowy wyłączenia sędziego w sprawach karnych, jeszcze zanim pojawiła się podstawa kontroli niezawisłości i bezstronności sędziego na gruncie ustrojowej, wybrzmiewa od dawna również w sprawach kasacyjnych kierowanych do Biura Rzecznika. Wskazuje się, że na skutek błędnych decyzji procesowych dotyczących oddalenia wniosku strony w postępowaniu karnym w przedmiocie wyłączenia sędziego, dochodzi do przewlekłości postępowań, gdy uchybienie to zostanie stwierdzone dopiero w toku zwyczajnych lub nadzwyczajnych środków zaskarżenia (art. 447 § 4 k.p.k. w zw. z art. 438 § 2 k.p.k. czy art. 439 § 1 i 2 k.p.k.). Kwestia ta była przedmiotem wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich poprzedniej kadencji z dnia 10 lipca 2019 r. (sygn. II.511.410.2019.PZ⁵), w którym przedstawiono postulat wprowadzenia zmian legislacyjnych zmierzających do umożliwienia wniesienia zażalenia na postanowienie w przedmiocie niewyłączenia sędziego, niezależnie czy zostało ono wydane w postępowaniu w pierwszej czy drugiej instancji. W tym zakresie Rzecznik zgłosił również udział w postępowaniu toczącym się przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej, pod sygn. akt SK 78/22, wnosząc o stwierdzenie, że art. 41 § 1 k.p.k. w związku z art. 459 § 1 i 2 k.p.k. jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 78 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości zaskarżenia postanowienia sądu o oddaleniu wniosku o wyłączenie sędziego złożonego w oparciu o art. 41 § 1 k.p.k., wydanego w pierwszej instancji (sygn. II.511.632.2022.MM⁶). W związku z tym postępowaniem Rzecznik wskazał, iż brak możliwości złożenia zażalenia wydaje się tym bardziej niezrozumiały, że uprawnienie takie mają strony w procesie cywilnym. Skoro zatem rozwiązanie takie funkcjonuje w k.p.c., to tym bardziej powinno przysługiwać w

⁵ <https://sprawy-generalne.brpo.gov.pl/pdf//2019/7/II.511.410.2019/1696765.pdf> (dostęp: 17.02.2025 r.).

⁶ <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-tk-odmowa-wylaczenia-sedziego-brak-zazalenia-niekonstytucyjnosc> (dostęp: 17.02.2025 r.).

postępowaniach karnych, z uwagi na jego represyjny charakter i potrzebę zapewnienia w nim jak najdalej idących gwarancji rzetelnego procesu. Dodatkowym wsparciem dla tej argumentacji jest inna sprawa zakończona przed Trybunałem Konstytucyjnym o sygn. akt SK 38/09⁷, w której Trybunał stwierdził, że brak możliwości zaskarżenia postanowienia sądu II instancji oddalającego wniosek o wyłączenie sędziego złożony w postępowaniu przed sądem cywilnym II instancji jest niezgodny z art. 45 ust. 1 i 176 ust. 1 (zasadą dwuinstancyjności postępowania sądowego). Niewątpliwie, kolejne wyłączenie zaskarżalności, tym razem na okoliczność nowej procedury badania wymogów niezawisłości i bezstronności sędziego m.in. uregulowanej w art. 42a p.u.s.p., jeszcze ten stan niekonstytucyjności utrwała i pogłębia.

3. Z dniem 15 lipca 2022 r. weszła w życie ustawa z 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw⁸, która obok likwidacji Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego wprowadziła w ustawach regulujących ustrój sądów w Polsce⁹ nowy instrument prawny służący weryfikacji niezawisłości i bezstronności sędziów, w kwestiach związanych z podważaniem statusu sędziów powoływanych po reformie Krajowej Rady Sądownictwa przeprowadzonej ustawą z 8.12.2017 r.¹⁰. Jak stanowi nowy, wprowadzony wymienioną regulacją art. 42a p.u.s.p., dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, na wniosek uprawnionego, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz

⁷ Wyrok TK z 2.06.2010 r., SK 38/09, LEX nr 578851.

⁸ Ustawa z 9.06.2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1259).

⁹ Obok cytowanego art. 42a p.u.s.p., ustawodawca tożsame regulacje zamieścił w art. 23a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. Prawo o ustroju sądów wojskowych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2250), art. 5a ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1267) oraz w art. 29 § 5–25 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 622).

¹⁰ Ustawa z 8.12.2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3).

charakteru sprawy. Wniosek o stwierdzenie przesłanek, o których mowa w § 3, może być złożony wobec sędziego wyznaczonego do składu sądu rozpoznającego sprawę w pierwszej instancji lub apelację, z wyłączeniem spraw, w których termin do ich rozpoznania i wydania orzeczenia jest nie dłuższy niż miesiąc od dnia złożenia pisma procesowego wszczynającego postępowanie w sprawie. Wniosek składany jest w terminie 7 dni od dnia zawiadomienia uprawnionego do złożenia wniosku o składzie rozpoznającym sprawę, a po tym terminie przedmiotowe prawo wygasa. W razie uwzględnienia wniosku, sąd z urzędu sporządza w terminie 3 dni uzasadnienie postanowienia. Stosownie do treści art. 42a § 2 p.u.s.p. nie jest to zarazem mechanizm służący do abstrakcyjnej weryfikacji spełnienia przez określonego sędziego standardów niezawisłości i bezstronności, czy do oceny legalności powołania sędziego lub określenia jego zdolności do sprawowania władzy sędziowskiej, co uzupełnia § 11 cytowanego przepisu, stanowiący, iż wyłączenie sędziego od udziału w danej sprawie nie może stanowić podstawy do wyłączenia tego sędziego w innych prowadzonych przez niego sprawach. Badanie niezawisłości i bezstronności sędziego odbywa się w konkretnej sprawie i przy spełnieniu konkretnych kryteriów, opisanych w art. 42a § 3 p.u.s.p., a więc z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy i możliwego wpływu na jego wynik. Jak zaznacza się również w literaturze, wprowadzona procedura weryfikacji, obok dotychczasowych instrumentów wyłączenia sędziego i podważania tej okoliczności w toku dalszego postępowania, a więc przy konstruowaniu zwyczajnych i nadzwyczajnych środków zaskarżenia, nie może dotyczyć wyłącznie wad postępowania nominacyjnego. Przy uzasadnianiu wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności sędziego należy wykazać, iż pierwotne uchybienia i okoliczności towarzyszące powołaniu przeniknęły do zachowania sędziego po powołaniu. W sytuacji trudności w wykazaniu, wystarczające może okazać się nawet

zachowanie, które nie przejawia postaw czy aktywności, które te wątpliwości mogłyby osłabić lub podważyć¹¹. Sam wymóg udowodnienia braku niezawisłości sędziego (przedstawienia dowodów) obok dotychczasowej procedury wyłączenia sędziego, gdzie wystarczające jest uprawdopodobnienie okoliczności uzasadniających wyłączenie, jest w piśmiennictwie poddawany krytyce jako nadmierny ciężar pozbawiający kontrolę niezawisłości swej efektywności, także przez wzgląd na art. 6 EKPC¹² i art. 47 KPP¹³ w zw. z art. 91 ust. 1 i 2 Konstytucji RP¹⁴. Stosownie zaś do art. 42a § 14 p.u.s.p. w zakresie nieuregulowanym przepisami p.u.s.p. do rozpoznania wniosku, stosuje się odpowiednio w sprawach:

1) cywilnych - przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego dotyczące rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego i zażalenia,

2) karnych - przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 37) dotyczące rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego, z wyłączeniem art. 42 § 3 zdanie trzecie tej ustawy w zakresie dotyczącym czynności niecierpiących zwłoki, w szczególności w przedmiocie tymczasowego aresztowania.

Oznacza to, że na postanowienie zapadłe w zakresie kontroli bezstronności i niezawisłości sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy karnej, nie przysługuje zażalenie. W myśl art. 459 § 1 k.p.k. ustawodawca dopuszcza zażalenie na postanowienia sądu zamykające drogę do wydania wyroku, chyba że ustawa stanowi inaczej. Brak zaś przedmiotowej normy w przepisach dotyczących wyłączenia sędziego

¹¹ M. Radajewski, *Badanie wymogów niezawisłości i bezstronności sędziego na podstawach określonych w ustawie z 9.06.2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw*, „Przegląd Sądowy” 2023, nr 1, s. 105-119.

¹² Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.).

¹³ Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz. U. UE. C. z 2007 r. Nr 303, str. 1 z późn. zm.).

¹⁴ J. Roszkiewicz, *Indywidualny test niezawisłości sędziego powołanego z naruszeniem prawa - uwagi na tle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego*, „Przegląd Sądowy” 2022, nr 11-12, s. 75-98.

(art. 40-44 k.p.k.), do których odwołuje się przepis ustrojowy. Według art. 459 § 2 k.p.k., zażalenie przysługuje także na postanowienia co do środka zabezpieczającego oraz na inne postanowienia w wypadkach przewidzianych w ustawie. Weryfikacja niezawisłości i bezstronności sędziego następuje wobec sędziów wyznaczonych w sprawach karnych w procedurze jednoinstancyjnej, a strona nie ma możliwości zaskarżenia zażaleniem postanowienia oddalającego przedmiotowy wniosek złożony na podstawie art. 42a p.u.s.p., inaczej niż ma to miejsce w sprawach cywilnych, stosownie do treści art. 394^{1a} § 1 pkt 10 k.p.c., do innego składu sądu pierwszej instancji.

4. Podstawowym wzorcem kontroli skarżący uczynił natomiast **art. 78 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP**, zgodnie z którym każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarżania określa ustawa. Przepis ten wyraża ogólną zasadę zaskarżalności wszelkich rozstrzygnięć w każdym postępowaniu prawnym, mającą zapobiegać pomyłkom i arbitralności wydanych orzeczeń i decyzji¹⁵. Procedura badania wymogów niezawisłości i bezstronności sędziego, uregulowana w art. 42a p.u.s.p., z pewnością nie jest sprawą w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, lecz należy do kwestii wпадkowych. Konieczność ustanowienia środków zaskarżenia przy niektórych kwestiach incydentalnych może natomiast wynikać z ogólnego wymogu ukształtowania procedury sądowej zgodnie z zasadą sprawiedliwości proceduralnej, stanowiącą jeden z komponentów prawa do sądu, objętego art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i odnoszącego się do całego postępowania w sprawie¹⁶. W art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, który stanowi, iż „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”, wyrażone zostało konstytucyjne prawo do sądu. Odwołując się do ugruntowanego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, stwierdzić należy, że na prawo do sądu składa

¹⁵ Postanowienie TK z 8.06.2009 r., SK 26/07, LEX nr 515582; wyroki TK z: 10.07.2000 r., SK 12/99, LEX nr 41215; 27.03.2007 r., SK 3/05, LEX nr 257779.

¹⁶ Por. wyrok TK z 5.07.2005 r., SK 26/04, LEX nr 155562.

się w szczególności: 1) prawo dostępu do sądu, tj. prawo do uruchomienia procedury przed sądem (niezależnym, bezstronnym i niezawisłym); 2) prawo do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej, zgodnej z wymogami sprawiedliwości i jawności; 3) prawo do wyroku sądowego, tj. prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd; 4) prawo do odpowiedniego ukształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawę¹⁷. Rozważając treść prawa do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, Trybunał Konstytucyjny podkreślał, że „tożsamość konstytucyjna” sądu (wymiaru sprawiedliwości) jest wyznaczana – poza oczywistym wymogiem niezależności, bezstronności i niezawisłości – między innymi przez odrzucenie dowolności i arbitralności¹⁸. Ustrojowa instytucja badania wymogów niezawisłości i bezstronności sędziego, podobnie jak procesowa instytucja wyłączenia sędziego pozostaje w ścisłym związku z niezależnością i bezstronnością sądu. Wartości te określają, obok niezawisłości sędziowskiej, najważniejsze cechy charakteryzujące funkcje sądów jako instytucji sprawujących wymiar sprawiedliwości, a więc w tym obszarze aktywności organów państwa, który zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego należy do "monopolu sądownictwa"¹⁹. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie bowiem wskazywał na istotny związek instytucji wyłączenia sędziego z konstytucyjnym prawem do sądu. Podobnie procedura opisana w ustawie ustrojowej ma służyć m.in. realizacji zewnętrznych znamion niezawisłości. Ważne jest nie tylko to, by sędzia orzekający w sprawie zachowywał się zawsze zgodnie ze standardami niezawisłości i bezstronności, lecz także by w ocenie zewnętrznej zachowanie sędziego odpowiadało takim standardom, co służy budowie społecznego zaufania do wymiaru sprawiedliwości, jak i umacnianiu autorytetu wymiaru

¹⁷ Zob. wyroki TK z: 10.05.2000 r., K 21/99, LEX nr 40330; 2 kwietnia 2001 r., SK 10/00, LEX nr 46864; 12.05.2003 r., SK 38/02, LEX nr 79777.

¹⁸ Por. wyroki TK z: 31.03.2005 r., SK 26/02, OTK ZU nr 3/A/2005, poz. 29; 16.01.2006 r., SK 30/05, OTK ZU nr 1/A/2006, poz. 2; 26.02.2008 r., SK 89/06, OTK ZU nr 1/A/2008, poz. 7; 20.05.2008 r., P 18/07, OTK ZU nr 4/A/2008, poz. 61; 1.07.2008 r., SK 40/07, OTK ZU nr 6/A/2008, poz. 101; 31.03.2009 r., SK 19/08, OTK ZU nr 3/A/2009, poz. 29.

¹⁹ Wyrok TK z 13.12.2005 r., SK 53/04, LEX nr 181615.

sprawiedliwości przez usuwanie choćby pozorów braku bezstronności²⁰. Chodzi więc o stronę socjologiczno-prawną problemu. Ważny jest w tym kontekście społeczny odbiór pewnych regulacji i zachowań. Sprawiedliwość powinna być wymierzana w sposób, który usuwa potencjalne zastrzeżenia uczestników postępowania co do bezstronności i niezawisłości składu orzekającego, niezależnie od ich zasadności, jeśli tylko nawet sprawiają wrażenie wątpliwości uzasadnionych²¹. Niezawisłość sędziowska podlega ochronie konstytucyjnej i wymaga respektowania zarówno ze strony organów władzy publicznej, jak i sędziego czy jakichkolwiek innych podmiotów. Sędzia obowiązany jest urzeczywistnić ów obowiązek w praktyce orzekania, zaś dochowanie zarówno niezawisłości, jak i niezależności stanowi konieczną i istotną przesłankę realizacji konstytucyjnej zasady demokratycznego państwa prawnego²². Przypomnieć przy tym również należy, że instytucja kontrolna z art. 42a p.u.s.p. nie tylko nie wkracza w sferę niezawisłości sędziego i nie narusza jej, ale ma służyć pełnej realizacji tej gwarancji, a w konsekwencji właściwego wypełniania nakazu respektowania konstytucyjnego prawa do sądu. Mechanizmy zaś służące realizacji konstytucyjnej gwarancji prawa do sądu, której jeden z elementów realizowany jest za pomocą instytucji opisanej w art. 42a p.u.s.p., powinny godzić wartość, jaką jest niezależność sędziego od stron postępowania czy innych jego uczestników, z realnym zapewnieniem stronie możliwości urzeczywistnienia tego prawa poprzez wpływ na postępowanie za pomocą takich instrumentów procesowych, które pozwolą na eliminację jakichkolwiek uzasadnionych w oczach postronnego obserwatora wątpliwości co do bezstronności sędziego. Ustawodawca nie dysponuje w tym zakresie pełną i nieograniczoną swobodą. Zapewnienie każdemu konstytucyjnego prawa do bezstronnego sądu wiązać się powinno z gwarancjami minimalnego choćby udziału strony w postępowaniu służącym weryfikacji rzeczywistej bezstronności sądu, także na etapie uruchomienia środka zaskarżenia. Swoboda ustawodawcy w tym zakresie ograniczona jest natomiast w

²⁰ Wyrok TK z 20.07.2004 r., SK 19/02, LEX nr 121572.

²¹ Wyrok TK z 24.10.2007 r., SK 7/06, LEX nr 322157.

²² Wyrok TK z 24.06.1998 r., K 3/98, LEX nr 33153.

sposób „negatywny” poprzez konieczność uwzględniania innych unormowań konstytucyjnych. To do prawodawcy bowiem należy odpowiednie ukształtowanie struktury sądów, określenie ich właściwości, a także trybu postępowania przed nimi. Od prawidłowego ukształtowania ram organizacyjno-proceduralnych zależy możliwość urzeczywistnienia gwarancji prawa do sądu wskazanych w art. 45 Konstytucji RP. Z tej racji możemy mówić o funkcjonalnym i gwarancyjnym znaczeniu instytucji kontroli niezawisłości i bezstronności dla urzeczywistnienia konstytucyjnego prawa do sądu.

Podkreślając znaczenie prawa zagwarantowanego w art. 78 Konstytucji RP, Trybunał do tej pory stwierdzał, że prawo do zaskarżania orzeczeń stanowi istotny element sprawiedliwości proceduralnej. Można z tego przepisu wyprowadzić postulat takiego kształtowania procedury, aby w miarę możliwości przewidziane w niej było prawo wniesienia przez stronę środka zaskarżenia. Do istoty analizowanego prawa należy możliwość uruchomienia weryfikacji decyzji lub orzeczenia podjętego w pierwszej instancji, co stwarza perspektywę kontroli pierwszego rozstrzygnięcia i przeciwdziałania tym samym arbitralności i utrwalaniu pomyłek²³. Ustawodawca ma więc obowiązek nie tylko zapewnić stronie prawo wniesienia środka zaskarżenia od orzeczenia lub decyzji wydanych w pierwszej instancji, lecz także umożliwić organowi rozpatrującemu środek zaskarżenia merytoryczną ocenę prawidłowości rozstrzygniętej sprawy. Zaskarżenie orzeczenia prowadzi do jego weryfikacji oraz wydania nowego, które może potwierdzać akt wydany w pierwszej instancji albo uchylić go bądź zmienić. Nie musi mieć natomiast charakteru dewolutywnego oraz nie musi prowadzić do rozpoznania sprawy przez organ tego samego rodzaju, ale zajmujący wyższe miejsce w strukturze aparatu państwowego²⁴. Dla wskazanego wzorca nie ma znaczenia, czy jest to rozstrzygnięcie kończące postępowanie w sprawie, czy też ma charakter incydentalny. Prawo podmiotowe wyrażone w art. 78 Konstytucji RP odnosi się do zaskarżenia rozstrzygnięć

²³ Wyroki TK z 12.06.2002 r., P 13/01, LEX nr 54902; 13.11.2018 r., SK 17/17, LEX nr 2575429.

²⁴ K. Wojtyczek, *Prawo do skutecznego środka prawnego w Konstytucji RP*, „Przegląd Konstytucyjny” 2017, nr 1, s. 84-85.

wydanych w pierwszej instancji i „obejmuje wszystkie postępowania bez względu na to, czy toczą się przed sądem, czy przed niesądowym organem władzy publicznej, a nadto bez względu na to, czy mają charakter główny, czy uboczny²⁵.

5. Konstytucja przesądziła również, że prawo do zaskarżania orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji nie ma charakteru absolutnego²⁶. Jest to racjonalne, ponieważ wykreowanie absolutnego prawa do zaskarżania orzeczeń i decyzji, choćby tylko tych, które wydane zostały w pierwszej instancji, oznaczałoby stworzenie rozwiązania, którego realizacja w ujęciu legislacyjnym byłaby być może możliwa do osiągnięcia, jednak w praktyce spowodowałaby całkowity paraliż i niefunkcjonalność poszczególnych postępowań służących rozstrzygnięciu o prawach i obowiązkach jednostki²⁷. Z tej racji, powyższa ocena wymaga weryfikacji przez pryzmat wzorca kontroli powołanego przez skarżącego, opisanego w **art. 31 ust. 3 Konstytucji RP**, a więc z uwzględnieniem zasady proporcjonalności. W tym celu konieczne jest - w świetle ukształtowanego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego - odpowiedzenie na trzy pytania: 1) czy wyłączenie zaskarżalności na tle regulacji z art. 42a p.u.s.p. jest w stanie doprowadzić do zamierzonych przez nią skutków (kryterium przydatności); 2) czy omawiane odstępstwo od art. 78 Konstytucji RP jest niezbędne dla ochrony interesu publicznego, z którym jest powiązana (kryterium konieczności); 3) czy efekty wyłączenia zażalenia w regulacji art. 42a p.u.s.p. pozostają w proporcji do ciężarów (kryterium proporcjonalności *sensu stricto*). Należy uznać, że ustawodawca nie uzasadnił prawidłowo konieczności wprowadzenia wyłączenia w zakresie zaskarżalności, pomimo tego, iż procedura karna charakteryzuje się większą represyjnością. Wskazywane zagrożenie dla przewlekłości postępowania miało zaś charakter hipotetyczny i wobec funkcjonowania zażalenia na gruncie postępowania cywilnego, nie znajduje w ogóle urzeczywistnienia. Tym bardziej uznaniowość i niedookreślone kryteria oceny

²⁵ Wyrok TK z 8.04.2014 r., SK 22/11, LEX nr 1477520.

²⁶ Wyrok TK z 15.11.2016 r., SK 46/15, LEX nr 2151877.

²⁷ P. Grzegorzczak, K. Weitz, *Komentarz do art. 78*, [w:] Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1-86, (red.) M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, Nb 61.

przesłanek niezawisłości i bezstronności, przy jednoczesnej ingerencji w prawa i wolności jednostek, przemawiają za wprowadzeniem skutecznego mechanizmu kontroli dla decyzji zagrażających efektywności respektowania prawa do sądu²⁸. Jak podkreśla się w doktrynie, efektywność postępowań i dobro wymiaru sprawiedliwości, choć stanowią element porządku publicznego, nie mogą odgrywać roli decydującej²⁹. Przyjęta konstrukcja okazuje się zatem tak samo nieprzydatna, jak i niekonieczna, jeśli zważyć, że przyznanie prawa do zaskarżenia orzeczenia w przedmiocie kontroli niezawisłości i bezstronności, mogłoby na wcześniejszym etapie, eliminować z procesu karnego sędziów niezapewniających w danej sprawie gwarancji bezstronności sądu, a tym samym chronić postępowanie przed przewlekłością i potencjalnymi zarzutami odwoławczymi. Przechodząc do trzeciego kryterium - proporcjonalności *sensu stricto* - należy zatem przyjąć, że ze względu na wartość dobra chronionego na gruncie art. 45 Konstytucji RP, zaskarżony przepis ustrojowy nie może być źródłem sztywnego wyłączenia zażalenia na gruncie tylko jednej z procedur sądowych. Jak akcentuje to orzecznictwo konstytucyjne, uznaniowość i niedookreśloność kryteriów oceny niezawisłości i bezstronności, tym bardziej eksponuje potrzebę kontroli zapadających rozstrzygnięć ingerujących w prawa i wolności strony w zakresie dostępu do bezstronnego sądu, co nie pozostaje bez wpływu na wynik sprawy i treść rozstrzygnięcia³⁰.

6. Różnicowanie sytuacji skarżących, dokonujących badania wymogów niezawisłości i bezstronności sędziego, uregulowana w ustawie ustrojowej, tj. w art. 42a p.u.s.p. godzi w konstytucyjną zasadę równości, opisaną jako kolejny wzorzec kontroli **w art. 32 Konstytucji RP**. Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie wskazywał, że jeżeli

²⁸ M. Kolendowska – Matejczuk, *Zaskarżalność rozstrzygnięć incydentalnych uregulowanych w Kodeksie postępowania karnego w świetle standardów konstytucyjnych, Rozważania systemowe*, Warszawa 2018, s. 421; R. A. Stefański, *Postępowanie w przedmiocie wyłączenia sędziego w postępowaniu karnym* [w:] J. Nowikowski (red.), *Problemy stosowania prawa sądowego. Księga ofiarowana Profesorowi Edwardowi Skrętowiczowi*, Lublin 2007, s. 450 i n.

²⁹ M. Kolendowska – Matejczuk, *Zaskarżalność rozstrzygnięć incydentalnych ...*, s. 442.

³⁰ Wyroki TK z: 8.10.2013 r., K 30/11, LEX nr 1380782; 18.07.2011 r., SK 10/10, LEX nr 963709.

różnicuje się podmioty prawa charakteryzujące się wspólną cechą istotną, to wprowadza się odstępstwo od zasady równości³¹. Takie odstępstwo nie musi jednak oznaczać naruszenia art. 32 Konstytucji RP. Jest ono dopuszczalne, jeżeli zostały spełnione następujące warunki: 1) kryterium różnicowania pozostaje w racjonalnym związku z celem i treścią danej regulacji; 2) waga interesu, któremu różnicowanie ma służyć, pozostaje w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku wprowadzonego różnicowania; 3) kryterium różnicowania pozostaje w związku z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego pojęcie tej sprawiedliwości w połączeniu z pojęciem równości interpretowane jest tak, że: a) jeżeli w podziale dóbr i związanym z tym podziale ludzi występują nieusprawiedliwione różnice, to wówczas różnice te traktuje jako nierówność; b) sprawiedliwość jest przeciwieństwem arbitralności, wymaga, aby zróżnicowanie sytuacji prawnej osób pozostawało w odpowiedniej relacji do różnic w ich sytuacji; c) dopuszczalne jest zróżnicowanie sytuacji prawnej osób pod warunkiem, że jest ono sprawiedliwe, a zakazane jest ustanawianie zróżnicowań, które byłyby nieusprawiedliwione³². W perspektywie art. 42a § 14 p.u.s.p. należy więc poddać kontroli czy ograniczenie w przyznaniu prawa do zażalenia na postanowienie o oddaleniu wniosku skarżącego badającego we własnej sprawie niezawisłość i bezstronność sędziego, w zależności czy odbywa się to w procedurze cywilnej czy karnej, stanowi niedopuszczalne zróżnicowanie ochrony prawnej. Zróżnicowanie to dotyczy podmiotów mających wspólną cechę istotną - osób, które chciały skorzystać z kontroli bezstronności i niezawisłości sędziego wyznaczonego do rozpoznania ich sprawy na poziomie wspólnej instytucji ustrojowej. Przyjąć należy, że ustawodawca nie zachował odpowiednich proporcji do wagi interesu, który został naruszony na skutek wprowadzonego ograniczenia. Podkreślić należy, że ustawodawca nie uzasadnił,

³¹ Wyrok TK z 1.03.2011 r., P 21/09, LEX nr 785594.

³² Wyroki TK z 22.08.1990 r., K 7/90, LEX nr 25199; orzeczenie TK z 4.02.1997 r., P 4/96, LEX nr 28854.

dlaczego możliwość zaskarżenia postanowienia dotyczy wyłącznie osób, które procedurę opisaną w art. 42a p.u.s.p. uruchomiły na gruncie procedury cywilnej. W odniesieniu do art. 42a p.u.s.p. brak jest związku między kryterium zróżnicowania, a innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi, które mogłyby uzasadniać odmienne traktowanie podmiotów podobnych. Nie sposób zatem znaleźć usprawiedliwienia dla wprowadzenia zróżnicowania w zakresie zaskarżenia postanowienia. Wprowadzone zróżnicowanie ma charakter arbitralny i nie spełnia przesłanek dopuszczalności zróżnicowania.

7. Mając powyższe na uwadze, należy uznać, że pozostałe wzorce kontroli określone przez skarżącego są w niniejszej **sprawie nieadekwatne, zarówno w kontekście art. 176 ust. 1 i art. 19, czy art. 2 Konstytucji RP**. Dominujący w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego jest bowiem pogląd, że „instancyjność” w rozumieniu art. 78 i art. 176 ust. 1 Konstytucji RP jest związana z oceną procesu decyzyjnego, który legł u podstaw głównego rozstrzygnięcia „w sprawie”, a nie jedynie z oceną faktów lub rozstrzygnięciem kwestii incydentalnych³³. Z tej racji: „sądem pierwszej instancji jest ten, przed którym rozpoczyna się postępowanie sądowe, w wyniku którego organ ten ma wydać rozstrzygnięcie dotyczące sporu istniejącego między stronami”. Trybunał podkreślał, że zasada co najmniej dwuinstancyjnego postępowania nie odnosi się do rozstrzygnięć incydentalnych, a ocena konstytucyjności regulacji prawnych z punktu widzenia zasady dwuinstancyjności dotyczy jedynie czynności związanych ze sprawowaniem funkcji wymiaru sprawiedliwości³⁴. Wyższego poziomu gwarancji (a więc instancyjności połączonej z dewolutywnością) wymaga orzekanie w sprawie i w tym zakresie Konstytucja RP wymaga dwuinstancyjnego postępowania. Także postanowienia kończące postępowanie podlegają zażaleniu instancyjnemu. Natomiast kwestie wpadkowe (incydentalne), tworzą bardzo zróżnicowany zbiór z punktu widzenia ich

³³ Postanowienie TK z 12.09.2007 r., Ts 168/06, LEX nr 336325; wyrok TK z 12.01.2010 r., SK 2/09, LEX nr 3408264.

³⁴ Wyroki TK z: 18.04.2005 r., SK 6/05, LEX nr 149958; 31.03.2009 r., SK 19/08, LEX nr 487553.

prawnego reżimu. Czasem wystarczającą kontrolę decyzji w tych sprawach zapewnia kontrola instancyjna ostatecznego orzeczenia w sprawie, czasem ustawodawca zwykły przyznaje możliwość weryfikacji rozstrzygnięcia kwestii wpadkowej w ramach zażalenia (rozpatrywanego przez sąd wyższej instancji), a niekiedy taką możliwość weryfikacji w ogóle się wyklucza". Konstytucja RP przewiduje zasadę instancyjności, która wzmacnia prawo do sądu, ponieważ gwarantuje proceduralną kontrolę postępowania sądowego i jej celem jest zapobieganie pomyłkom i arbitralności w pierwszej instancji³⁵. Trybunał Konstytucyjny podkreślił w swoim dotychczasowym orzecznictwie, że istota problemu konstytucyjnego sprowadza się do oceny, czy „istniejący system kontroli (zaskarżalności) postanowień w kwestii wyłączenia sędziego odpowiada – co do zasady – konstytucyjnym standardom, nie zaś to, jaki konkretnie podmiot będzie kontrolował postanowienie odmawiające wyłączenia sędziego". Oznacza to, iż nie można problemu instancyjności mylić z zagadnieniem zaskarżalności, gdzie chodzi o to, że koniecznie ma orzekać sąd wyższej instancji w sensie ustrojowym, a nie wystarcza założenie, że rozstrzygnięcie sądu wydane po raz pierwszy w danej sprawie podlega weryfikacji. Wyjątkowo jednak weryfikacja może być przeprowadzona również przez sąd tego samego szczebla organizacyjnego, ale w innym składzie osobowym³⁶. Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że „rozdzielenie między instancyjnością i zaskarżalnością, a także ocena, czy w danym wypadku procedura powinna być ukształtowana w sposób umożliwiający kontrolę instancyjną (rozpatrzenie – weryfikację przez sąd wyższej instancji), czy tylko jako procedura umożliwiająca weryfikację decyzji (orzeczenia) przez inny podmiot, niż ten, który decydował po raz pierwszy, zależy m.in. od tego, czy kontrola (weryfikacja) dotyczy rozstrzygnięcia w kwestii incydentalnej, czy rozstrzygnięcia „w sprawie”. Wyższego poziomu gwarancji (a więc instancyjności połączonej z dewolucyjnością) wymaga orzekanie „w sprawie” i w tym zakresie Konstytucja RP wymaga dwuinstancyjnego postępowania. Trybunał Konstytucyjny w

³⁵ Orzeczenie TK z 27.06.1995 r., K 4/94, LEX nr 25526.

³⁶ Wyrok TK z 2.06.2010 r., SK 38/09, LEX nr

stwierdził przy tym w swoim dotychczasowym orzecznictwie, że „zapewnienie każdemu konstytucyjnego” prawa do bezstronnego sądu „wiązać się powinno z gwarancjami minimalnego choćby udziału strony w postępowaniu służącym weryfikacji rzeczywistej bezstronności sądu”³⁷. Nie ma również żadnych racjonalnych podstaw do przywoływania jako wzorca konstytucyjnego **art. 19 Konstytucji RP**, poświęconemu zapewnieniu specjalnej opieki weteranom walk o niepodległość, zwłaszcza inwalidów wojennych, czego również sam skarżący w żaden sposób nie uzasadnia w uzasadnieniu skargi.

7. W odniesieniu do powołania **art. 2 Konstytucji RP** jako wzorca kontroli w sprawach zainicjowanych skargą konstytucyjną należy przypomnieć, że może to nastąpić zupełnie wyjątkowo. Trybunał Konstytucyjny przyjął, że konstytucyjne wolności lub prawa, o których mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji RP, to zasadniczo wolności i prawa wymienione przez ustrojodawcę w jej rozdziale II³⁸. W konsekwencji oparcie skargi konstytucyjnej na zarzutach naruszenia art. 2 Konstytucji RP zobowiązuje skarżącego, by precyzyjnie wskazał, jakie inne prawa i wolności, które wywodzi z treści tego właśnie przepisu, zostały naruszone. W art. 2 Konstytucji RP wyrażona jest bowiem zasada prawa i szereg wywodzonych z niej zasad składowych, których adresatami są władze publiczne i którym wyznaczają one określone powinności. Korelatem tych powinności, co do zasady, nie są określone prawa podmiotowe jednostki. Niemniej jednak, w szeregu wyroków³⁹ Trybunał dopuścił w sprawach skargowych powoływanie art. 2 Konstytucji RP jako wzorca "samodzielnego", o ile prawo wywodzone przez skarżącego z tego przepisu ustawy zasadniczej nie ma wyraźnego "zakotwiczenia" w żadnym z unormowań rozdziału II Konstytucji. W niniejszej sprawie skarżący zarzucił niezgodność art. 459 § 2 w zw. z art. 42 k.p.k. w zw. z art. 42a § 14 pkt 2 p.u.s.p. z

³⁷ Wyrok TK z 11.12.2002 r., SK 27/01, OTK-A 2002, nr 7, poz. 93.

³⁸ Postanowienie TK z 23.01.2002 r., SK 13/01, Lex nr 52929.

³⁹ Zob. wyroki TK z: 8.12.1999 r. SK 19/99, OTK ZU nr 7/1999, poz. 161; 26.07. 2006 r., SK 21/04, OTK ZU nr 7/A/2006, poz. 88; 14.09.2001 r., SK 11/00, OTK ZU nr 6/2001, poz. 166, 9.06.2003 r., SK 5/03, OTK ZU nr 6/A/2003, poz. 50; 25.05.2004 r., SK 44/03, OTK ZU nr 5/A/2004, poz. 46; 29.08.2006 r., SK 23/05, OTK ZU nr 8/A/2006, poz. 94 oraz 8.04.2014 r., SK 22/11, OTK ZU nr 4/A/2014, poz. 37.

wywodzoną z art. 2 Konstytucji RP zasadą poprawnej legislacji, podnosząc tu zarówno aspekt pewności prawa i ochrony zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa, w tym zakazu stanowienia przepisów, które pozostawiają organom państwowym zbyt dużą swobodę oraz umożliwiają dowolność rozstrzygnięć. Skarżący rozważał zasadę przyzwoitej legislacji również przez pryzmat prawidłowego wyrażenia w zaskarżonych przepisach norm, tak aby nadawały się do realizacji zakładanego przez ustawodawcę celu. Z zasady przyzwoitej legislacji, obok nakazu formułowania norm w sposób poprawny, precyzyjny i jasny, zwłaszcza gdy chodzi o ochronę praw i wolności oraz o sytuację, gdy istnieje możliwość stosowania sankcji wobec obywatela, skarżący wywiódł również zasadę stanowienia norm, które w jednakowy (jednolity) sposób regulują konsekwencje prawne zaistnienia jednolitego (jednakowego) stanu faktycznego⁴⁰. Przenosząc jednak tę argumentację skarżącego na grunt dotychczasowych rozważań Trybunału Konstytucyjnego, zasady poprawnej legislacji, funkcjonalnie związane z zasadami pewności i bezpieczeństwa prawnego oraz ochrony zaufania do państwa i prawa, obejmują między innymi wymóg dostatecznej określoności przepisów. Oznacza to, iż przepisy powinny być formułowane w sposób precyzyjny i jasny oraz poprawny pod względem językowym, klarowny i zrozumiały dla ich adresatów, którzy od racjonalnego ustawodawcy oczekiwać mogą stanowienia norm prawnych nie budzących wątpliwości co do treści nakładanych obowiązków i przyznawanych praw. Związana z jasnością precyzja przepisu winna przejawiać się w konkretności nakładanych obowiązków i przyznawanych praw tak, by ich treść była oczywista i pozwalała na ich wyegzekwowanie. Zasady poprawnej legislacji obejmują również podstawowy z punktu widzenia procesu prawotwórczego etap formułowania celów, które mają zostać osiągnięte przez ustanowienie określonej normy prawnej. Stanowią one podstawę do oceny, czy sformułowane ostatecznie przepisy prawne w prawidłowy sposób wyrażają wysławianą normę oraz czy nadają się do realizacji

⁴⁰ Wyroki TK z: 8.04.2014 r., SK 22/11, LEX nr 1477520; 16.12.2020 r., SK 26/16, LEX nr 3098423.

zakładanego celu⁴¹. Niejasne i nieprecyzyjne sformułowanie przepisu prawnego rodzi niepewność jego adresatów co do treści praw i obowiązków, zwłaszcza gdy stwarza dla organów stosujących przepis nazbyt dużą swobodę (a nawet dowolność) interpretacji, które - w zakresie tych zagadnień, które ustawodawca uregulował w sposób niejasny i nieprecyzyjny - mogą prowadzić do wcielania się w rolę prawodawcy lub jego zastępowania. Przekroczenie pewnego poziomu niejasności przepisów prawnych stanowić może samoistną przesłankę stwierdzenia ich niezgodności z wyrażoną w art. 2 Konstytucji zasadą państwa prawnego. Skarżący w żaden jednak sposób nie wykazał, że komentowane przepisy budzą wątpliwości i stanowią wyraz nieprecyzyjnej regulacji. Co istotniejsze, do takiego wniosku nie może również prowadzić zarówno dotychczasowa wykładnia, jak i praktyka badania wymogów niezawisłości i bezstronności, przewidziana w cytowanych przepisach ustrojowych. Z pewnością takich wątpliwości interpretacyjnych nie stwarza regulacja odsyłająca do stosowania przepisów Kodeksu postępowania karnego przy kontroli niezawisłości i bezstronności sędziego wyznaczonego do sprawy karnej, odpowiednio wyłączająca aspekt zaskarżalności decyzji zapadłych w tym przedmiocie. Skarżący również nie sprecyzował, jakich celów z punktu widzenia zasad przyzwoitej legislacji, nie spełnia obecne brzmienie zaskarżonych przepisów. Podczas, gdy dla oceny zgodności treści określonego przepisu prawa z wymaganiami poprawnej legislacji istotne są przede wszystkim trzy założenia. Po pierwsze, każdy przepis tworzący prawa lub nakładający obowiązki winien być sformułowany w sposób pozwalający jednoznacznie ustalić, kto, kiedy i w jakiej sytuacji im podlega. Po drugie, powinien być na tyle precyzyjny, aby możliwa była jego jednolita wykładnia i stosowanie. Po trzecie, winien być tak skonstruowany, aby zakres jego zastosowania obejmował tylko te sytuacje, w których działający racjonalnie ustawodawca istotnie zamierzał wprowadzić regulację tworzącą prawa lub obowiązki. Zasadnicza argumentacja skarżącego w odniesieniu do wzorca konstytucyjnego, opisanego w art. 2 Konstytucji RP sprowadza się zatem do

⁴¹ Wyrok TK z 24.02.2003 r., K 28/02, LEX nr 76811.

kontestowania stanowienie norm prawnych, które w sposób nieuzasadniony odmiennie regulują sytuację prawną obywateli w przypadku zaistnienia jednolitego pod względem prawnym stanu faktycznego. Ma to miejsce w zależności od tego, czy strony składają wniosek o wyłączenie sędziego w procedurze cywilnej, gdzie takie zażalenie przysługuje czy są stronami postępowania karnego, które w tożsamej sytuacji, takiej możliwości zaskarżenia zostają pozbawione. W tym sensie, skarżący rozciąga przywołany w art. 2 Konstytucji RP wzorzec na wartości wprost wyrażone w przepisach rozdziału II ustawy zasadniczej, tj. w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, co w świetle powyższego nie może stanowić "samodzielnego" wzorca kontroli w sprawach inicjowanych skargą konstytucyjną.

Mając na uwadze powyższe uprzejmię wnoszę o wydanie przez Trybunał Konstytucyjny orzeczenia jak w *petitum* niniejszego stanowiska.

Stanisław Trociuk

(-) podpis i pieczęć na oryginale